

VI. KÜTÜPHANE HAFTASI MÜNASEBETİYLE :

Eğitim ve Kültür Politikamız

ve

Eğitimimizde Kitap ve Kütüphanenin Yeri

İsmet BİNARK

Günümüzde cemiyetlerin gelişmesi, o cemiyetleri meydana getiren insanların iyi bir şekilde eğitilmelerine bağlıdır. Eğitim bugün sadece içtimai bir istikrar değil cemiyetlerin ilerlemesini ve değişmesini de sağlayabilen içtimai meseleleri çözümlmek ve milli gayeleri gerçekleştirmek için kullanılan yeterli bir vasıta olarak düşünülmektedir.

Günün modern eğitimi; her şeyden önce kültürel istikrar, dayanışma ve birlik sağlamayı hedef edinen, milli kültürü esas tutarak çeşitli kültürlerin sentezini yapabilen ve bu suretle cemiyette âhenk sağlayabilen bir karakter taşımak zorundadır. Fertleri içinde yaşadıkları kültürel hayatın değişmez bir unsuru yapmak gayesini taşıyan bu eğitim sistemi ve politikası; çeşitli içtimai, kültürel, siyasî ve iktisadî ihtiyaçları karşılamak için yeterli ve dinamik bir hüviyete sahip olmak mecburiyetindedir.

Milletler de eğitimlerine verdikleri değer ölçüsünde yükselir ve istikbale güvenle bakabilirler. Bu bakımdan her millet kendi eğitim seviyesini düşünmek, onu müspet ve

yeterli kılmak zorundadır. Eğitim ve öğretimin millet karakterinde ne derece mühim bir rol oynadığı meydandadır. Bugün cemiyetleri teşkil eden insanların, mübalâğasız, eklemek ve sudan sonra en çok muhtaç oldukları ihtiyaçlarından biri de eğitimidir. Eğitim ve öğretimin müspet ve yeterli kılınması, cemiyetlerin istikbâl ve istiklâllerinin de garanti altına alınması demektir.

Bugün kalkınan Türkiye'nin de eğitimden daha mühim bir meselesi yoktur. Memleketimizde, çeşitli sahalarda kalkınma yolunda yapılan hamleler her geçen gün hız kazanmaktadır. Ancak bu çeşitli sahalardaki tek temelin eğitim ve kültür olduğu birinci plânda tutularak esas hedef ittihaz edilmeli, metodlu olarak kaliteye doğru kati adımlar atılmalıdır. Zira şu husus kesinlikle anlaşılmıştır ki; Türkiye'nin maddî ve manevî bir bütün halinde kalkınma ve yükselmesinin tek şartı, millî eğitim meselelerimizin öncelikle çözümlenmesi ve ıslahı ile mümkündür.

Kanaatimizce esas mesele; Türk-
lüğün millî ve manevî değer hüküm-

lerini, ölçülerini esas felsefe ittihaz etmiş, milli bütünlük ve beraberliğin gerekli kıldığı bir milli eğitim ve kültür politikasını, içtimai ve iktisadi sahalardaki kalkınma ve yükselmemizin bir vasıtası haline getirmektedir. Aksi takdirde, iktisadi, içtimai ve kültürel kalkınma beraber düşünüldüğü plânlanmadığı takdirde, ayrı ayrı yürütülecek çalışmalardan umulacak faydalar tam olarak alınamayacak, neticeleri yarım ve kısır olacaktır.

Her şeyden önce mutlaka bir milli eğitim felsefemizin olması şarttır. Milli eğitim ve kültür politikamızı, günlük ve geçici ihtiyaçlar zümresi dışında düşünmek mecburiyetindeyiz. Mutlaka eğitimimizi kendi öz malı olan bir felsefe ve sistemin teminatı altına sokmak zorundayız. Bu yapılabildiği takdirde, bu ana meseleye bağlı diğer bütün meseleler kendiliğinden derlenip toparlanacak, bugün tarihinin, dilinin, dininin, örf ve âdetlerinin yabancı, üstelik düşmanı, ahlâk ve iman krizleri içinde bocalamakta olan gençlik nefes alacak, devlete ve millete karşı vazife prensiplerinden ayrılmayacaktır.

Kalkınan Türkiyemizin yukarıda ana çizgileri ile tablosunu çizmeğe gayret ettiğimiz, arzu edilen ve hedef tutulan milli eğitim ve kültür politikasından (*), kitap ve kütüp-

hanenin yeri meselesi ise, eğitiminin çok yönlü ana dâvalarındandır. Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana, ilköğretim ve halk eğitimi konularında büyük gayretler sarfedildiği halde, bütün bu gayretlere rağmen, okuma - yazma bilenlerin sayısı nüfusumuzun % 40'ından yukarısına hiç bir zaman çıkamamıştır. Üstelik, son senelerdeki nüfus artışı sebebiyle, okur - yazar nisbeti bugün daha da gerilemiştir. Yıllarca önce ilköğretim seferberliği adı altında memleket çapında yaygın bir tahsil verilmesini hedef tutan cehaletle mücadele, methodsuz yürütüldüğü içindir ki, neticeleri sathi ve yarım olmuştur. Halbuki neticeleri yönünden uzun vadeli olan ilköğretim seferberliği, bir kitap ve kütüphane seferberliği ile birlikte düşünüldüğü ele alınmış olsaydı, bugün hayati bir dâva olarak karşımıza çıkan meselenin öyle zannediyoruz ki, büyük bir kısmı hal edilmiş ve neticeleri de alınmış olurdu.

Bugün halkın eğitiminin ilköğretim mecburiyeti altında, halkın çoğunluğunu okur - yazar yapmağa çalışmak gibi yarım tedbirlerle halledilemeyeceği kesinlikle ortaya çıkmıştır. En tipik misali ile, mecburi bir ilköğretimden geçen bir köy çocuğunu düşünün. İlkokulu bitirip tarlasına ve davarı başına dönen köy çocuğu, kısa zamanda öğrendik-

(*) Bak: İsmet Binark. «Eğitim ve Kültür Politikamızda kitap ve Kütüphanenin yeri» Türk Kültürü, 1967, 60, S.; «Millî Eğitim ve Kültür Politikamız Üzerine Bazı Düşünceler». Önsaya, 1968, 32, s.; «Eğitim ve Kültür

Politikamızda Kitap ve Kütüphanenin Yeri». Türk ve Kadınları Derneği Seri Konferansları: XIII — XVI, 1969; «Millî Eğitim Meselelerimiz ve Türkiye'de Gençlik Buharısı», Önsaya, 1969, 46, s.

lerini kaybetmektedir. Çünkü, okulu bitirdikten sonra eline alacak bir kitap ve gazete bulabilmenin güçlüğü içersindedir. Bugün nüfusumuzun aşağı yukarı % 80'den fazlasını teşkil eden köylü vatandaşımız kitaplarla beslenmediği içindir ki, köyde ilköğretimini tamamlayanların büyük çoğunluğu sonradan okuma-yazmayı unutmaktadırlar. Dolayısıyla, köylü evvelce okula karşı göstermiş olduğu alâkayı da kaybetmektedir.

Burada titizlikle ön plânda tutulacak mesele, halkımıza okuma-yazma öğretmenin veya mecburi bir ilköğretime tâbi tutmanın yanı sıra, şehirli ile köylü vatandaşın sahip olduğu imkânlarla, medeniyet ve kültür vasıtalarından faydalanma dereceleri arasındaki farkı, mümkün olabildiği kadar azaltmak lâzım geldiğidir. Köylü vatandaşımızın bu vasitalara ve onların sağlayacağı imkânlara sahip bulunup bulunmaması, onun okuma-yazma bilmesinden mühimdir. Zira, köylü eğer bu vasıta ve onların sağlayacağı imkânlara sahipse, onlardan daha iyi ve en güzel şekilde faydalanması bakımından okuma-yazma önem kazanacaktır. Esasen, ilköğretim ve üst kademedeki eğitim, ferde, bu medeniyet eser ve vasıtalarına doğrudan doğruya sahip olma imkânını vermediğinden sadece okur yazar olmanın, bugünkü medeniyet seviyesi bakımından, büyük bir ehemmiyeti yoktur.

Millî eğitim ve kültür politikamız içersinde çözümlenmesi ve halledilmesi ilk plânda gereken en önemli meselelerden birisi, diğer sahalarda alınacak tedbirlerin yanı sıra, kitabı en ücra yurt köşelerindeki köylerimize ulaştırmak, kitabı halkın ayağına götürecek gezici kütüphaneler teşkilâtını en iyi imkânlarla hizmet verebilecek şekilde sağlamak. Kitabı memleketin en ücra köşesinde yaşayan köylüye götürecek, ona kitabı sevmesini ve okumasını sağlayacak çareleri aramak ve temin etmek lâzımdır. Her kazada bir kütüphane, her köyde bir okuma odası açmak cehalete vurulacak bir balta olacaktır. Millî eğitimimizin ana dâvalarından olan bu konu, aynı zamanda Türkiye'nin kalkınmasının, ilerlemesinin de esas dâvalarından birisidir. İlköğretim seferberliği bir kitap ve kütüphane seferberliğiyle beraber yürütülmediği takdirde, eğitimimizin halline harcanacak emek ve malî fedakârlıklar hiç bir zaman arzu edileni veremeyecektir.

Bütün yurt saatinde tesirli bir kütüphane hizmeti verebilecek duruma getirilmiş kütüphanelerin, halkın eğitiminde ve memleketin topyekûn maddî ve manevî kalkınmasında oynayacağı rol çok büyük olacaktır. Memleketimizde, kütüphanelerin, bilhassa halkın eğitiminde göreceği hizmetlerin değeri henüz anlaşılamamış ve takdir edilememiştir. Memleketin fikrî kalkınmasında kütüphanelerin oynayacağı

rol, okulların ifa edecekleri vazifelerden çok daha önemlidir. Bu müesseselere gerekli alâka gösterilmediği takdirde halk eğitiminde atılması düşünülen ileri adımlar hayalden ibaret kalacaktır.

Halk eğitiminde, cemiyetin kültürel gelişmesi ve fikri uyanıklığını kazanmasında, kitap ve kütüphane-nin yardımının çeşitliliğine, önemi-ne dikkati çekmek isteriz. Kütüphaneler, halkta okuma zevk ve terbiyesini yükseltmek, yerine göre onların bir çok meselelerini kitaplardan faydalanmak suretiyle halletmek imkânını hazırladığından, memleket kalkınmasında büyük hizmetler yüklenebilecek ve aktif rol oynayabilecek müesseselerdir.

Halk eğitimi, içtimai fonksiyonu çok geniş olan bir konudur. Vatanın okuma-yazma öğrenmesinden tutunuz da, kültürünü, bilgisini, sanat ihtiyacını, çalışma randımanını ve zevkini, sağlığını korumasını, milliyet ve insanlık duygularını ve ahlâklı olmanın gerekçelerini arttırmak için sarfedilecek çalışmalar hep bu konunun çerçevesi içersindedir. Halk eğitiminden gaye; halka çağdaş bilgileri götürmek, onun millî hüviyetini diri tutmak, kültür değerlerini su yüzüne çıkarak asıl millî kültürümüzü devam ettirmek, yaşatmaktır. Yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, halk eğitimin-

de kitap ve kütüphanenin yerinin ve rolünün ehemmiyeti açıkca meydandadır.

Eğitim ve kültür politikamızda, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin kütüphane hizmetleriyle bir arada ve aynı paralelde yürütülmesi bir diğer önemli meseledir. Kütüphane ve diğer eğitim, kültür vasıtaları ve bunların sağlayacağı imkânlarla beraber ele alınmayan okulun, bilgi bakımından vazifesini gerektiği gibi yapması, asli fonksiyonunu yerine getirmesi şüphelidir.

Eğitim ve kültür politikamızla ilgili olarak bir diğer önemli mesele de, memleketimizde başta okul kitapları olmak üzere her türlü yazılı neşriyatın; anlaşılır bir dille yazılmasını, bu neşriyatın Türk ruhu, mefkûresi, dini, sanatı, ahlâk, örf ve âdetleri, bir kelime ile bizi biz yapan bütün manevî kıymetler manzumesini taşır değerde olmasını, bir takım yıkıcı ve sapık ideolojilerinden uzak tutulması hususunu temin etmek, bunun çarelerini aramaktır.

Neresinden bakılırsa bakılsın, Türkiye'nin kalkınması bir eğitim dâvasından başka bir şey değildir. Millî beraberlik ve şuurun gerekli kıldığı, memleketin kalkınmasında birinci derecede rol oynayan eğitim ve kültür politikamızda ise kitap ve kütüphanenin yeri ve rolü başta gelmektedir.